

Skatter i Torahn

Bibelstudium nr 13, A

Sabbaten den 9 januari 2010

Shemot – ”Namnen” – שמות

Torahtext: 2 Mos 1:1 – 6:1

Haftarah: Jes 27:6 – 28:13; Jes 29:22, 23

Apostoliska skrifterna: Mark 1:1 – 2:28

**Ty Torah skall gå ut från Sion,
HERRENS ord från Jerusalem.**

(Jes 2:3)

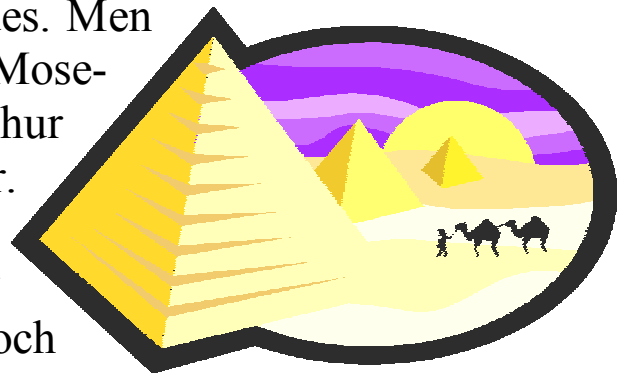
Shemot är det hebreiska namnet på vårt nya torahavsnitt och dessutom på en ny bok i Torahn. Engelska bibelöversättningar kallar denna bok för *Exodus*. Det hebreiska namnet följer det gamla österländska mönstret, att ett litterärt verk ska namnges efter det första ordet eller frasen i boken. *Shemot* är en förkortning av, *ve eleh shemot*, ואלה שמות, som betyder ”*Detta är namnen*”. (2 Mos 1:1) Ett annat gammalt hebreiskt namn för Andra Moseboken var ”Boken om uttåget ur Egypten”. Denna titel anger tydligt temat för bokens innehåll. Det var denna titel som judarna i Alexandria valde, när de gjorde sin översättning av Gamla testamentet till grekiska, den så kallade Septuaginta. Den grekiska titeln blev därför *Exodus Aigypto*, som förkortades till *Exodus*.

I Andra Moseboken får vi följa berättelsen om Israels barns utveckling från att ha varit en familj på sjuttio personer till en nation på cirka 3 miljoner människor. Landsflykt och befrielse är två stora ämnen som behandlas. Den första generationen israeler som bodde i Egypten dör och ”*en ny kung framträdde i Egypten, en som inte kände till Josef*”. (2 Mos 1:8) Denna kung drev Israels barn in i

hårt slaveri. Detta blev uppfyllelsen av, vad Gud sagt till Abraham om, att hans efterkommande skulle föras till Egypten för att *”bo som främlingar i ett land som inte är deras. Där skall de bli slavar, och man skall förtrycka dem i fyrahundra år.”* (1 Mos 15:13)

Vem var då denna nya kung? Det har spekulerats mycket omkring detta och många menar, att han var den första kungen som regerade efter det att hyksos fördrevs från Egypten. Det är intressant att lägga märke till, att när hyksos lämnade landet, så var det mesta av Egyptens landområden i Faraos ägo (förutom de områden som hörde till templen). Det finns här många likheter med vad som blev resultatet av alla de stora reformer som Josef genomförde och som omtalas i 1 Mos 47:13-26! Om dessa tankar är riktiga, så kan denna nya farao ha varit Ahmose, den första kungen i den artonde dynastin (en tidsperiod som skulle kunnat ha blivit den mest framgångsrika tiden i Egyptens historia). Den artonde dynastin började år 1570 fvt (före vår tidräkning) då Egypten hade nått höjden av sin glans och avslutades år 1090 fvt i ett av de svagaste tillstånd som landet någonsin befunnit sig i.

Egyptisk historia berättar inte, vad det var som orsakade att denna storhetstid så plötsligt ändades. Men Gud berättar det för oss i Andra Moseboken! Det är berättelsen om, hur Egypten tog Israels folk till slavar. Detta slaveri bestod bland annat i, att slavarna skulle bygga några av Egyptens stora städer – Pitom och Raamses. (2 Mos 1:11). Egyptierna behandlade sina slavar på ett omänskligt sätt, vilket är en av anledningarna till, att Herren förde sitt folk ut ur Egypten. I berättelsens klimax – i samband med att folket gick genom Röda havet – läser vi, att hela faraos armé gick under, medan Israels folk räddades. Egypten skulle aldrig mer få uppleva den storhetstid den nyligen haft.

Gud själv ger oss en studieplan för denna veckas torahavsnitt. Vi finner den i 2 Mos 2:23-25: ”Men Israels barn suckade och klagade över sitt slaveri, och deras rop över slaveriet steg upp till Gud. Gud **hörde** deras klagan och **kom ihåg** sitt förbund med Abraham, Isak och Jakob. Och Gud **såg** till Israels barn, och Gud **kändes vid dem som sina.**”

- Gud *hörde* deras klagan
- Gud *kom ihåg* sitt förbund
- Gud *såg* till Israels barn
- Gud *kändes vid dem*

Gud *hörde* deras klagan

I två hela kapitel möter vi Israels folks gråt och klagan under det, att de får del av slaveriets alla tänkbara grymheter. Varför allt detta lidande? Under dessa två första kapitel nämns inte ens Guds namn. Hade han glömt sitt utvalda folk? Nej, det hade han inte! Gud hade menat vartenda ord av, vad han tidigare hade sagt till Jakob: ”Jag skall själv följa med dig till Egypten och jag skall också föra dig tillbaka därifrån.” (1 Mos 46:4) Mitt i allt lidande fanns Gud med! Även om vi i texten inte kan läsa, att Gud talade till sitt folk, så vet vi, att han lyssnade. Det är visserligen sant, att han var tyst, men genom sin tystnad ville han utföra flera viktiga saker.

För det första så ville han fostra sitt folk. När Jakob reste ner till Egypten, var det meningen, att han endast skulle stanna där en kort tid. Det blev emellertid en långvarig vistelse och Israel lockades av allt som Egypten hade att erbjuda. De började så småningom glömma det som var deras särprägel och som hade gjort dem till ett speciellt folk. I stället för att slå sig till ro, skulle de börjat planera för att så fort som möjligt lämna Egypten efter hungersnöden. Till deras försvar måste vi komma ihåg, att de bodde i ett av de allra bördigaste landområdena i hela Egypten. Men trots detta, så var det

Kanaan som var Löfteslandet. Genom att stanna kvar i Egypten blev de utsatta för landets kultur, vilken de senare tydligen blev delaktiga i. På grund av detta fick Gud den smärtsamma uppgiften att fostra sina barn.

För det andra ville Gud förbereda sitt folk både för befrielse och för att bli en nation. Detta beskrivs som en reningsprocess. Israel är som ett stycke ädelmetall som genomgår en hårdhänt luttring, där allt slagg och all orenhet bränns bort och där den dyrbara ädla metallen lämnas kvar. Andra bibeltexter berättar om slaveriet i dessa termer: *"Men er har HERREN tagit och han har fört er ut ur smältugnen, ut ur Egypten, för att ni skall vara hans egendomsfolk, så som ni är i dag."* (5 Mos 4:20) Jesaja uttrycker det på ett liknande sätt: *"Se, jag har luttrat dig, men silver har jag inte fått. Jag har provat dig i lidandets ugn."* (Jes 48:10) Detta fruktansvärda slaveri – "smältugnen" – använde Gud som en reningsprocess för att förbereda sitt folk inför det faktum, att de skulle bli en nation. Jämför även Jak 1:2-4!

En annan anledning till slaveriet var att Gud ville undervisa Israels folk. Ett sådant exempel finner vi i 2 Mos 22:21: *"En främling skall du inte förödmjuka eller förtrycka. Ni har ju själva varit främlingar i Egyptens land."* Hur skulle Israels folk kunna veta hur de skulle behandla främlingar? Helt enkelt genom att komma ihåg hur det var när de själva var främlingar!

Gud ville även förbereda sitt folk för befrielsen/frälsningen. De skulle aldrig ha kunnat förstå djupet av Guds nåd, om de inte upplevt hopplösheten i slaveriet. De skulle inte tillfullo ha förstått friheten, om de inte upplevt fångenskapen. I dessa förberedelser började Gud varsamt måla en bild av Yeshua – vår Befriare och Frälsare – som har löst oss från syndens slaveri. I Egypten målade Gud en bild av den hopplöshet, förtvivlan, skräck, trädning och meningslöshet som vi upplever som syndens slavar. Detta behövs

för att övertyga syndare om behovet av den frälsning som vi finner i den som är större än Mose – Yeshua.

I Nya testamentet finns en parallell till berättelsen om Mose, där vi ser hur Herodes försökte förgöra Befriaren, Yeshua, genom att låta döda alla gossebarn i Betlehem. I Faraos strategi ingick för övrigt två komponenter: Arbetsläger och folkmord. Låter det bekant? (Se 2 Mos 1:8-22!)

Gud kom ihåg sitt förbund

Vad gjorde Gud, när han hörde sitt folks klagan? Det står, att han kom ihåg sitt förbund med Abraham, Isak och Jakob. Gud glömde naturligtvis aldrig detta förbund. Många judiska bibelkommentatorer menar, att när något gott händer oss, så beror det på, att vi förtjänar det. Men här i *Shemot* är förhållandet något helt annat. Här erbjuds ingenting som folket förtjänade. Israels barn ropade till Herren om nåd och han hörde deras rop och kom till deras undsättning. Allt det Gud gjorde för dem berodde på hans oändliga nåd och på löfena till patriarkerna och inte på några meriter hos Israels folk. Han kom ihåg!

Ett förbund är ett juridiskt bindande avtal mellan två eller flera parter. Gud ingick ett sådant juridiskt bindande avtal med patriarkerna. Han gav sitt liv som pant (om det nu är möjligt!? Se 1 Mos 15!) som ett tecken på, att han skulle infria sina förbundslöften. Trots all grymhet i Egypten och folkets motsträvighet, så gav Gud löftet om Kanaans land och löftet om att han skulle föra dem ut ur Egypten. Det är med dessa löften som grund som Gud nu handlar.

Gud såg till Israels barn

Vad såg Gud? I 2 Mos 1:1-6 såg Gud en hel generation människor försvinna från scenen. I verserna 7-14 såg Gud, hur folket förökade sig. Han såg också de kommande generationernas lidande och förtryck. I verserna 15-22 såg Gud händelsen med de hebreiska barnmorskorna. I kapitel två och framåt såg han Mose. Men allt detta kunde vem som helst se. Vad såg Gud som ingen annan såg?

Han såg bland annat det tvivel som kanske många av de äldre hade. De kom ihåg löftena till patriarkerna. Kanske att de även undrade, om Gud också kom ihåg. Guds trofasthet stod på spel. Kanske att det var därför som det berättas, att Gud kom ihåg sitt förbund med Abraham, Isak och Jakob.

Gud såg även, hur synd och otro behärskade Israels folk och Gud inledde därför den process som så småningom ledde till Sinai. Framför allt såg Gud den hopplösa situation som de hebreiska slavarna befann sig i. När det därför sägs, att Gud *såg*, betyder det, att han lade märke till deras hopplösa belägenhet och att han hade medlidande med dem och ville hjälpa dem. Genom detta lär vi oss, att Gud inte är en känslokall Gud som endast har till mål att uppfylla sina löften. Han har medlidande och är fylld av nåd och kärlek till sitt folk.

Gud kändes vid dem

Det ord som i svenska Bibeln översatts ”kändes vid” kommer från samma hebreiska grundord som t ex sammankopplas med äktenskaplig gemenskap, med en djupgående intim personlig gemenskap. (Samma hebreiska ord används t ex i 1 Mos 4:1: *”Mannen kände sin hustru Eva, och hon blev havande...”*.) Det fanns sådant i Israels folks belägenhet som endast Gud hade en djupgående kunskap om.

Gud visste t ex, att det nu var dags, att låta en befriare framträda på scenen – Mose. Veckans textavsnitt visar, hur Gud formade och förberedde Mose inför den uppgift som låg framför honom. Mose behövde utvecklas på många områden i sitt liv för att kunna bli en effektiv ledare. För det första behövde han lära känna sina fiender. Det var därför Herren lät honom växa upp i faraos palats. För att det överhuvudtaget skulle bli möjligt för Mose att en dag få audiens inför självaste farao, behövde han känna till, hur allt fungerade bakom kulisserna. För att kunna leda Israels folk ut ur Egypten och kunna fly från faraos mäktiga armé, måste han känna till deras strategi och hur den skulle hanteras. Gud såg därför, att det var nödvändigt att den framtida store profeten, laggivaren och befriaren inte skulle vara en vanlig egyptier, utan en som vuxit upp i faraos familj.

Mose behövde även lära känna sitt eget folk. Gud lärde honom detta på flera sätt, bland annat genom att Mose på nära håll fick ta del av den misär som de egyptiska slaverna levde i. (Se 2 Mos 2:11!) Hebreerbrevets författare kommenterar Moses liv och skriver bland annat, att Mose *”valde att hellre bli illa behandlad tillsammans med Guds folk än att en kort tid leva i syndig njutning”*. (Hebr 11:25) Gud lät Mose identifiera sig med det folk som han skulle tjäna och leda.

Efter det att Mose på sitt eget sätt försökt skipa rättvisa, var han tvungen att fly till Midjans land, där han träffade sin blivande fru Sippora och där han arbetade som fåraherde i ungefär fyrtio år. Detta visade sig bli en förträfflig läroperiod i hans liv. Han lärde sig, att det inte var så stor skillnad på att leda Guds får (människor) och att leda dessa ulliga djur. När stunden sedan var inne för Mose att leda Guds folk, så var han därför vältränad.

Mose fick även tillfälle att lära känna sig själv. Händelsen i 2 Mos 2:11, 12 visar, att Mose hade en mycket stark känsla för rättvisa och dessutom, att han ibland handlade alltför obetänksamt.

Senare i hans liv kommer denna sistnämnda egenskap att bli anledningen till, att Herren nekade honom tillträde till Löfteslandet.

Men Mose skulle också få lära känna Herren! I 2 Mos 3:14, 15 kan vi läsa, hur Herren i en dramatisk uppenbarelse avslöjade sitt personliga namn för Mose. För att kunna genomföra allt det som hörde samman med Moses stora uppdrag, var han tvungen att först riktigt lära känna Herren. Detta var en av anledningarna till det berömda mötet vid den brinnande busken.

Vi har sett något av hur Gud undervisade och formade en ledare. Hans metod är alltid densamma. Om Gud har kallat någon till att vara ledare, så behöver han också lära känna sina fiender, sitt folk, sig själv och sin Gud.

Den Gud som visade sitt medlidande och som var villig att ”känna” Israels barns lidande i Andra Mosebokens tredje kapitel, är samme Gud som sände Messias för att identifiera sig med det lidande människosläktet. Han kom för att frälsa människorna från syndens slaveri och för att leda dem till sig själv.

Detta är något av vad ”Gud kände” i 2 Mos 2:25. Den stora frågan är vad vi känner! Känner vi den Gud som känner oss på ett så intimt sätt och som längtar efter ett personligt förhållande med oss likt det han hade med Mose och Israels barn?

Vi ser inte enbart Israels hela historia skymta i dessa ord: Gud hörde dem, kom ihåg dem, såg dem och kändes vid dem. Vi ser också den nya skapelsens (2 Kor 5:17) historia på samma sätt. Gud *hörde* oss, han *kom ihåg* sitt löfte att frälsa oss, han *såg* på oss med medlidande och han *kändes vid* oss – han ingick ett personligt förhållande med oss!

Översättning och bearbetning: Föreningen Shabbat Shalom
Författare: Ariel Berkowitz, Jerusalem
© Föreningen Shabbat Shalom

Shabbat Shalom

שבת שלום

Skatter i Torahn
Nr 13 - 18, årg 13

A

Mersmak?

Du kan också få "Shabbat Shalom" hemsänd i din brevlåda helt utan kostnad. Utöver kommentarerna till veckans textavsnitt kan du bland annat läsa en aktuell artikel...

Önskar du ett provnummer? Skicka oss ett mejl med namn, adress och telefonnummer, så kommer intressant läsning i din brevlåda om några dagar!

Mejla till: foreningen.shabbat.shalom@gmail.com